

1. PERUSTIEDOT KOHTEESTA	
1.1. Maisema-alueen nimi	Ahlainen
1.2. Maisema-alueen uusi nimi	Ahlainen
1.3. Kunta	Pori
1.4. Pinta-ala	
1.5. Aikaisemmat inventoinnit [tekijä, vuosi, arvo]	Ahlaisten kirkonkylä RKY2009, Ahlaisten kirkonkylä ja Alakylän kulttuurimaisema RKY1993, Ahlaisten kirkonkylän maisema kulttuurihistoriallisesi arvokas alue 2005, Sandö kulttuurihistoriallisesi arvokas alue 2005, Keikvesi kulttuurihistoriallisesi arvokas alue 2005, Sahakosken kulttuurimaisema kulttuurihistoriallisesi arvokas alue 2005.
1.6. Päivitysinventoijan nimi	Jenny Alatalo
1.7. Päivitysinventoinnin pvm	22.5.2013
1.8. Arkistointipaikka	9 000 hehtaaria
2. MAISEMAMAAKUNTA JA -SEUTU	
2.1. Maisemamaakunta ja -seutu [Mietintö 66/1992]	Lounaismaa / Satakunnan rannikkoseutu
2.2. Maisematyyppi [Maakunnallinen maisemaselvitys]	Satakunnan rannikkoseutu
2.3. Kuvailuteksti [Lyhyt kuvaus maisemamaakunnan ja -seudun tyypillisistä piirteistä]	Satakunnan rannikkoseutu on kapea verrattaessa Saaristomereen tai Lounaisrannikkoon seutuun. Alueen luonto on myös karumpaa edellä mainittuihin. Satakunnan rannikkoseutu on vaihtelevaa saaristoaluetta. Maa on alavaa ja pienipiirteisyys on maaperän monipuolisuuden seuraus: kalliomaiden ohella on sekä pohja- ja kumpumoreenialueita, kuten myös jonkin verran savikoita ja harjumuodostumia. Rannikolla on pitkiä suojaisia ja ruovikkoisia lahtia, joka maatuvat maan vähitellen noustessa. Saariston asutus on niukkaa ja kyliä ei juuri ole Rannikonlahdissa on kalastajakyliä. Väestö on kokonaan suomenkielistä erotuksena ympärillä oleviin saaristoalueisiin.
3. LUONNON OMINAISPIIRTEET	
3.1. Maa- ja kallioperä	Alueen kallioperä alueet kulkevat kaakko-luode suunnassa. Alueen keskiosa on kiillegneissisiä ja kiilleliusketta sekä mustaliuskevälikerroksia ja reunalla on granodioriittia, tonaliittia ja kvartsidioriittia. Samassa kaakko-luode suunnassa alueen läpi kulkee moreeninen harju, jonka ympärillä on liejuisan maalajin alueita sekä savisia ja hiesusia alueita, turvetta, sekalajitteista maalajia sekä kalliomaata ja kalliopaljastumia. Maisema-alueen maaperä on vaihteleva, mutta alueen pellot ovat sijoittuneet suurimmaksi osaksi moreenille ja liejuisen

3.2. Vesistöt ja ranta-alueet	Valtakunnallisesti arvokas Ahlaisten maisema-alue sijaitsee selkämeren rannikolla. Alueen eteläpuolen joista suurin on Eteläjoki, joka haarautuu kirkonkylän eteläpuolella Kristiskerinjoeksi ja Ahlaistenjoeksi. Kirkonkylän pohjoispuolella on Pohjajoki. Näiden lisäksi maisema-alueella on muita pienempiä jokia. Ahlaisten ranta-alue matala ja suistoinen, jonka takia alueella on kaivettu ja ruopattu useita veneväyliä ja kulkureittejä rannalta merelle. Alueen läpi kirkonkylän päähän loppuva kaakkois-lounas suunnassa kulkeva
3.3. Luonnonhistorian erityspiirteet	
3.4. Kasvillisuustyytit	Ahlainen valtakunnallisesti arvokas maisema-alue kuuluu eteläboreaaliseen kasvillisuus vyöhykkeeseen. Suiston, jokien ja ojien varsien kasvillisuus on lehtipuuvaltaista. Pääpuulajit ovat leppä ja koivu. Kuivemmillä kivikkoisemmillä alueilla puuston päälaji on kuusi.
3.5. Arvokkaat luontokohteet	Ahlaisten alueella on neljä luonnonsuojelualuetta, Kalholma-Mustalahti-Ahlaistenjokisuu, Saantee ja saaristo Valakasta Saanteen edustalle. Natura 2000 alueisiin kuulu Pooskerin saaristo. Sahakoski on yksi Satakunnan komeimmista luonnonvaraisista koskista.
3.6. Eläimistö ja kasvilajisto	Uhanalaisia lajeja alueella on tavattu yhdeksän; kunttalantiainen, orvoisotylppö, otalehtivita, piilolantiainen, tuomenpisarpirkko, typöleinikkikuoriainen, viherkehnaikiittäjäinen, vuollejokisimpukka, liito-oravaa.
3.7. Ilmasto	Alueen keskilämpötila on noin 4-5 °C ja vuosi sademäärä noin 600-650 mm.
3.8. Maisemarakenne	Maisema-alueen topografia on kumpuilevaa, rikkonaista ja pienipiirteistä. Pohjaniitun alue ja Eteläjoen ympärillä olevat lehtoalueet ovat tasaisempia alueita. Alue on tyypillistä moreeniseutua, jota luonnehtivat kaakosta luoteeseen suuntautuvat harjanteet ja hyvin mäkinen maasto. Siellä täällä pistää esiin paljas kallio. Alueen halkaisee harju, joka päättyy pitkään ja kapeaan Saanteen saareen. Pellot on raivattu laaksoihin ja harjun alarinteille. Maisema-alueen läpi virtaa kaksi jokea, Eteläjoki ja Pohjajoki, joissa on useita pikku koskia. Jokisuistot ovat reheviä ja maatuvia. Rantaviivalle ovat tyypillisiä kapeat, kaakkoon pistävät lahdet, jotka aikoinaan ovat ulottuneet pitkälle sisämaahan, mutta nykyään umpeen kasvaneet lahdet ovat viljelykäytössä. Väitelleen umpeen kasvavat vanhat jokiuomat ja merenlahdistä Pyörneenlahti-Österviiki ja Mustalahti kuuluvat lintuvesien suojeluohjelmaan. Saaristossa vedet ovat hyvin matalia ja karikkoisia. Saaret ovat enimmäkseen pieniä ja kivisiä, mutta joillekin niistä on raivattu vähäisiä viljelyksiä. Saantee kuuluu rantojensuojeluohjelmaan.
4. KULTTUURISET OMINAISPIIRTEET	

4.1. Arkeologinen kulttuuriperintö	Varsinaisella alueella on yksi pronssikautinen hautaröykkiö Hiitteenkalliolla Eteläjoen tuntumassa.
4.2. Maiseman kulttuurihistoria	<p>Varhaisellakeskiajalla huittislaiset pitivät Ahlaisten rannikkoa kalavesinään. 1300-luvulla seudulle alkoi tulla ruotsalaisia uudisasukkaita. Ruotsin suurvaltakaudesta Ahlaisissa oli runsaasti lahjoitusmaita vanhojen sukujen hallussa.</p> <p>Asutus on keskittynyt harjulle, jokisuille ja muutamaa paikkaan rannikolle. Ahlaisissa on ilmeisesti ollut yksi tai kaksi keskiaikaista kylää Ytterby ja Vittisbofjärd, mutta näiden suhde on epäselvä. Kylät sijaitsivat nykyisen kirkonkylän alueella harjun päällä. Ylikylän tienvarsien pellot ovat olleet pitkälti 1700-luvun alusta asti viljeltyinä. Niityt sijaitsivat eri puolilla jokien varsilla ja suualueella. Alueen itälaidalla kulkee Rantatie, joka on toiminut kulkureittinä ja postitienä myöhäiskeskiajalla. Rantatie kulkee länsirannikkoa pitkin jatkuen Pohjanlahden ympäri Ruotsin eteläosiin saakka.</p>
4.3. Maiseman kannalta merkittävät elinkeinot	Kalastus on ennen ollut tärkeä tulonlähde, mutta sen merkitystä on vähentänyt veden laadun huononeminen sen jälkeen. Veden laatu huononi Reposaaressa pengertien rakentamisen sen jälkeen, koska uusi tie pakotti Kokemäenjoen vedet virtaamaan Ahlaisten saaristoon. Kalastuksen aiemmasta merkityksestä kertovat saariston vanhat kalastustilat, joista on säilynyt muutamia edustavia pihapiirejä. Maa- ja metsätaloudesta tuli sittemmin pääelinkeino.
4.4. Rakennettu ympäristö	Alakylään harjun kohdalle on muodostunut taajama ja myös Ylikylä on tiheään asuttu. Asutus jatkuu kirkonmäeltä raitin vartta pitkin myös Saanteen suuntaan sekä alas kalasataman suuntaan. Kalasatamassa on säilynyt joukko rantahuoneita. Kalasataman vieressä on tiheään asuttu Vaaksholma eli Rantakaupunki. Keikveden tien varrella on tyypillisiä pientiloja.
4.4.1. Alueelle tyypillinen ja perinteinen asutustyyppi	Tienvarsi asutus.
4.4.2. Nykyisen asutuksen suhde muinaisjäännösten sijaintiin	Nykyinen asutus ja muinaisjäännökset ovat kaukana toisistaan.
4.4.3. Rakennetun ympäristön inventoinnit	Ahlaisten kirkonkylä RKY2009, Ahlaisten kirkonkylä ja Alakylän kulttuurimaisema, RKY1993, Ahlaisten kirkonkylän maisema, Sandö, Keikvesi ja Sahakoski kulttuurihistoriallisesti arvokkaita alueita.

<p>4.4.4. Muita maiseman kannalta merkittäviä rakennuksia ja rakenteita</p>	<p>Ahlaisten puukirkko on rakennettu vuonna 1796. Ristikirkoksi se muutettiin vuonna 1908 (J.Stenbäck). Kirkon vieressä on puinen kellotapuli vuodelta 1834 (IK/C.L. Engel).</p> <p>Rakennusmestari Malèn suunnitteli 1860-luvulla useita asuinrakennuksia raitin varrelle. Malmgårdin säteri- ja ratsutilan päärakennus on vuodelta 1865 (rkm. Malén). Tiilinen karjarakennus on samanikäinen. Rakennusten ympärillä on vanha puisto. Raitin varrella sijaitseva makasiini on 1800-luvun alkupuolelta. Entinen kirkkoherranpappila on rakennettu vuonna 1865 (pastori Nordgren). Södergårdin tiilinen, valkoiseksi rapattu päärakennus on vuodelta 1862 (rkm. Malén). Lehtevän pihan toisella sivulla on vanha pirttirakennus. Kivinaetta on vuodelta 1874. Myös Larsgårdin päärakennus on 1860-luvulta.</p>
<p>4.5. Perinnemaisemat</p>	<p>Ahlaisten alueella on useita perinnemaisema / perinnebiotooppi aluetta. Suurimmat näistä sijoittuvat jokien suualueille. Paavolan kedot (M), Ahlaisten kirkon kedot (M), Landskatan laitumet (M-), Riitsaranlahden rantaniityt (P+), Flodströmin kedot (P+), Ahlaisten urheilukentän niityt (P), Mustankylän rantaniityt (P) ja Salmela kedot (P-). Perinnemaisemien lisäksi alueella on LUMO-</p>
<p>4.6. Identiteettitekijät, symbolitekijät</p>	
<p>4.7. Matkailu- ja virkistyskäyttö</p>	<p>Ahlaisten kirkonkylä on maisemanähtävyys. Alueella on uimaranta ja veneranta. Alueella on mahdollista harrastaa melontaa.</p>
<p>4.8. Kuvailu, kulttuuripiirteet</p>	<p>Ahlaisten kirkonkylä on tiivis ja ehjä kokonaisuus. Talot ovat nauhamaisesti tien varrella. Rehevät, hoidetut puutarhat täydentävät rakennettua ympäristöä, jonka selkärankana on vehmas ja kauniisti kaartuva kyläraitti. Kirkonkylän ulkopuolella kulttuurihistoriallisesti ja maisemallisesti merkittäviä kohteita ovat Ulvilan-Korsholman postitie 1500-luvulta, joka Södergårdin ja Pienpellon välillä on säilynyt varsin alkuperäisenä kuten Keikveden tienvarren vaihtelevat mäki- ja peltomaisemat latoineen ja pientiloineen. Yksittäisiä arvokkaita rakennuksia on eri puolilla aluetta.</p>

5. MAISEMAKUVA

Ahlaisten valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on edustava kokonaisuus Satakunnan rannikkoseudun maisemasta, jossa yhdistyvät merellisyys, kulttuuriperintö ja luontoarvot. Ahlaisten kirkonkylä on yksi parhaiten vanhan rakenteensa säilyttäneitä ja hoidettuja kirkonkylä maassamme. Harjun päällä kulkevan ja tiiviisti tien varressa sijaitsevat asuin- ja talousrakennukset lauta- ja pensasaitoineen luovat rajatun ja yhtenäisen raitinäkymän. Alakylän itäpuolelle, maantien varteen jäävän asutus muodostaa suurten tilakeskusten vaikutuksesta Alakylää hieman väljemmän raitinäkymän. Maisemalle on tunnusomaista mäkien, harjanteiden ja näiden välisten peltotilkkujen pieni-piirteinen mosaiikki. Merellä vastaavat piirteet toistuvat lukuisten kivikkoisten karien ja pienten saarten pirstaleisena saaristona. Kulttuurimaiseman kohokohta on ehyenä säilynyt Ahlaisten kirkonkylä harjun lakea seurailevan tien varressa. Harjulta avautuu kauniita näkymiä yli viljelysten, erityisesti eteläpuolen jokilaaksoon. Harjun korkeimmalle kohdalle rakennettu kirkko näkyy kauas eri suuntiin. Maisemaa elävöittävät maaston muotoja myötäilevät tiet, yksittäiset kauniit pihapiirit ja rakennukset sekä komeat puut. Pooskerin saariston natura-alueeseen kuuluva ulkosaaristo ja Saanteen harju ovat lähes kauttaaltaan moreeni- tai hiekkakerrosten peittämiä. Alueella on myös hiekkapohjaisia matalikkoja. Alueeseen kuuluu myös matalia merenlahtia, joista Mustalahti on kuroutunut lähes irti merestä, sekä Ahlaistenjoen suistoalue. Kohde muodostaa näin vyöhykkeisyyden ulkosaariston puuttomista luodoista mantereen suojaisiin lahtiin. Eteläjoen tuntumassa on kiviaineksen ottopaikka, joka ei kuitenkaan näy maisemakuvassa.

6. RAJAUS

Valtakunnallisen arvokkaan maisema-alueen raja-alue muuttuu paikoin. Ämtöön alueen läheisyyteen tehdyn teollisuuden kaatopaikan takia alueen arvot ovat alentuneet, joten alue jätetään uuden rajauksen ulkopuolelle. Maisema-alue kapenee Pohjanjoen koillispuolelta kulkemaan lähempänä Pohjanjoen peltoalueita. Maisema-alue laajenee luoteessa sisällyttäen enemmän Ahlaisten saaristoa maisema-alueeseen. Ahlaisten saariston raja yltää Gummandooran saariston natura-alueen itäiselle rajalle. Alueen sisään jäävät Ahlaisten

7. KUVAILUTEKSTI	<p>Alue on tyypillistä moreeniseutua, jota luonnehtivat kaakosta luoteeseen suuntautuvat harjanteet ja hyvin mäkinen maasto. Maisemalle on tunnusomaista mäkien, harjanteiden ja näiden välisten peltotilkkujen pienipiirteinen mosaiikki. Merellä vastaavat piirteet toistuvat lukuisten kivikkoisten karien ja pienten saarten pirstaleisena saaristona. Maisema-alueen läpi virtaa kaksi jokea, Eteläjoki ja Pohjajoki, joissa on useita pikku koskia. Jokisuistot ovat reheviä ja maatuivia. Rantaviivalle ovat tyypillisiä kapeat, kaakkoon pistävät lähdet, jotka aikoinaan ovat ulottuneet pitkälle sisämaahan, mutta nyt niiden entiset pohjat ovat viljelymaina. Ahlaisten nykyinen suistoa ja jokia uhkaa umpeen kasvaminen ja mataloituminen.</p> <p>Ahlaisten valtakunnallisesti arvokas maisema-alue on edustava kokonaisuus Satakunnan rannikkoseudun maisemasta, jossa yhdistyvät merellisyys, kulttuuriperintö ja luontoarvot. Ahlaisten kirkonkylä on yksi parhaiten vanhan rakenteensa säilyttäneitä ja hoidettuja kirkonkyläiä maassamme. Harjun päällä kulkevan ja tiiviisti tien varressa sijaitsevat asuin- ja talousrakennukset lauta- ja pensasaitoineen luovat rajatun ja yhtenäisen raittinäkymän. Alakylän itäpuolelle, maantien varteen jäävän asutus muodostaa suurten tilakeskusten vaikutuksesta Alakylää hieman väljemmän raittinäkymän. Maisemalle on tunnusomaista mäkien, harjanteiden ja näiden välisten peltotilkkujen pienipiirteinen mosaiikki. Merellä vastaavat piirteet toistuvat lukuisten kivikkoisten karien ja pienten saarten pirstaleisena saaristona.</p> <p>Kulttuurimaiseman kohokohta on ehyenä säilynyt Ahlaisten kirkonkylä harjun lakea seurailevan tien varressa. Harjulta avautuu kauniita näkymiä yli viljelysten,</p>
8. ARVIOINTI	
8.1. Arvoluokka	Valtakunnallisesti arvokas
8.2. Arviointiteksti	<p>Ahlaisten kirkonkylä on yksi parhaiten vanhan rakenteensa säilyttäneitä, hoidettuja ja eläviä kirkonkyläiä maassa. Monet kylän rakennuksista ovat 1800-luvulta. Maatilojen tiivis rakennuskanta keskittyy kirkon lisäksi maantien ja sitä risteävien raittien sekä kirkonkylän itäosassa olevan Ylikylään johtavan tien varrelle. Tiiviisti tien varressa sijaitsevat asuin- ja talousrakennukset lauta- ja pensasaitoineen ovat vaikuttava näkymä. Jokien varsille sijoittivat ja harjun alapuolelta aukeavat pienipiirteiset mosaiikkimaiset peltotikut. Merellä vastaavat piirteet toistuvat lukuisten kivikkoisten karien ja pienten saarien pirstaleisena saaristona. Ahlaisten alueen peltoalueet ovat Satakunnan rannikkoseudun laajimmat ja ne ovat olleet satoja vuosia yhtäjaksoisesti viljeltyinä. Umppeen kasvavat vanhat jokiuomat ja merenlahdet ovat</p>
9. LIITTEET	

9.1. Karttaliitteet	
9.2. Valokuvat	